

Wypełnianie pola literackiego O zmianie w recepcji literatury bułgarskiej w Polsce

The Filling of the Literary Field: On the Changing Reception of Bulgarian Literature in Poland

Magdalena Pytlak

<https://orcid.org/0000-0002-0303-7162>

JAGIELLONIAN UNIVERSITY IN KRAKÓW
magdalena.pytlak@uj.edu.pl

Data zgłoszenia: 5.09.2019 r. | Data akceptacji: 17.04.2020 r.

ABSTRACT | This article is a commentary on the changing reception of Bulgarian literature in Poland in 2018 and 2019. Using Pierre Bourdieu's theory of the literary field, it shows the mechanisms of recognition by the main actors within the field, including publishers, media, and others. The analysis focuses on three books translated from Bulgarian to Polish in 2018: *Sofia Berlin*, by Plamen Doynov, and *Koniec minotaurów* (*The End of the Minotaurs*) and *Fizyka smutku* (*The Physics of Sorrow*), both by Georgi Gospodinov. The analysis is made on two levels. One is generic, owing to the fact that two of the three books are poetry. The second is authorial, as two of the books are by the same author.

KEYWORDS | translation, literary reception, literary field, Bulgarian literature in Poland

W komentarzu do przekładów literatury bułgarskiej w Polsce z 2014 roku do omówienia problemu zaproponowałam teorię pola literackiego Pierre'a Bourdieu¹, która w przypadku bibliografii za rok 2018 ponownie wydaje się doskonałym narzędziem opisu. Pozwala ona bowiem nie tylko omówić samą bibliografię, lecz również skomentować zmiany, jakie zaszły w tym obszarze. Przypomnę, że pole literackie jest wycinkiem produkcji kulturowej, która z kolei, wraz z innymi polami (m.in. politycznym, ekonomicznym i medialnym), znajduje się w polu władzy. Każde z pól tworzą jego aktorzy. W przypadku pola literackiego są to twórcy, czytelnicy, wydawcy, media itd., których polscy komentatorzy badań francuskiego socjologa grupują w praktycznych podczas opisu kategoriach: środowiska, nagród i krytyki². Samo pole literackie oscyluje między dwiema formami kapitału: kapitałem ekonomicznym (zyski finansowe, opłacalność) oraz kapitałem symbolicznym (prestż, uznanie). Obszary te mogą się przecinać, dopełniać lub wykluczać. Kapitał symboliczny może z czasem przekształcić się w kapitał ekonomiczny. Mimo niemal całkowitego przeciwieństwa obie siły pozostają w stałej zależności, oba porządki współistnieją i współtworzą pole³.

W przypadku tłumaczenia literackiego sytuacja wygląda nieco inaczej, ponieważ kapitał posiada nie tylko autor, jego tłumacz i wydawcy (zarówno oryginału, jak i przekładu), lecz także kultura i literatura, którą reprezentują. W artykule *Na obrzeżach pola literackiego. Komentarz do Bibliografii przekładów literatury bułgarskiej w Polsce w 2014 roku* skonstatowałam, że literatura bułgarska w Polsce „nie posiada kapitału ekonomicznego, a możliwość (szybkiej) zmiany tej sytuacji obecnie nie wydaje się możliwa. Jediną możliwością powodzenia zdaje się w tym wypadku wartość symboliczna — to właśnie jej sukcesywne podnoszenie daje szansę, by z czasem część kapitału symbolicznego przekształciła się w kapitał ekonomiczny. Proces ten jednak w dużym stopniu uzależniony jest od aktorów/institucji pola kultury wyjściowej”⁴. Właśnie temu procesowi w ostatnich dwóch latach chciałabym się przyjrzeć.

W roku 2018 w Polsce ukazały się trzy publikacje książkowe oraz wiersze wydrukowane w czterech numerach czasopisma „Poezja Dzisiaj”⁵. Niniejsza analiza skupia się na tych pierwszych, dotyczy bowiem — jak zostało zazna-

1 M. Pytlak, 2015: *Na obrzeżach pola literackiego. Komentarz do Bibliografii przekładów literatury bułgarskiej w Polsce w 2014 roku*. „Przekłady Literatur Słowiańskich”, t. 6, cz. 2: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (2014)*, s. 15—26.

2 G. Jankowicz et al., 2014: *Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bourdieu. Raport z badań*. Kraków, Korporacja Ha!art, s. 125—136.

3 P. Bourdieu, 2007: *Reguły sztuki. Geneza i struktura pola literackiego*. A. Zawadzki, tłum. Kraków, Universitas, s. 219—220.

4 M. Pytlak, 2015: *Na obrzeżach pola literackiego...*, s. 17.

5 Zob. *Bibliografię przekładów literatury bułgarskiej w Polsce w 2018 roku* zamieszczoną w niniejszym tomie.

czone w tytule — recepcji, która w przypadku publikacji rozproszonych jest trudna do zbadania.

Wzmiankowane publikacje można zestawiać na kilku płaszczyznach, wśród których najbardziej obrazowe wydają się dwie: gatunkowa — dwie książki to tomiki poetyckie, oraz autorska — dwie łączy nazwisko twórcy. Książki poetyckie to *Sofia Berlin* Płamena Dojnowa⁶ oraz dwujęzyczne wydanie *Koniec minotaurów* Georgiego Gospodinowa⁷. Przyjrzyjmy się zatem aktorom pola — autorom, wydawcom i tłumaczom — oraz ich wpływowi na odbiór omawianych utworów. Zdecydowanie bardziej rozpoznawalnym w Polsce pisarzem jest Gospodinow. Na polskim rynku funkcjonuje kilka przekładów jego książek⁸, kilkakrotnie był gościem festiwalu literackich i spotkań z czytelnikami⁹, a w 2015 roku w Poznaniu odbyła się premiera opery Aleksandra Nowaka z librettem napisanym przez Bułgara¹⁰. Tomik Dojnowa jest natomiast pierwszą książką poety wydaną w Polsce. Jeśli chodzi o tłumaczy, oba tomiki przełożone zostały przez zespoły translatorskie. Odnotować trzeba również fakt, że wiersze Dojnowa przełożyli najbardziej rozpoznawalni tłumacze literatury bułgarskiej na język polski — Hanna Karpińska i Wojciech Gałązka oraz tandem Dymitr i Dorota Dobrew (mieszkający w Polsce Bułgar wraz z żoną — cenioną tłumaczką literatury czeskiej). Natomiast poezja Gospodinowa spolszczona została przez dwójkę bułgarskich polonistów — Kruma Krumowa oraz Sewerinę Płaczkową, którzy, co zrozumiałe, częściej tłumaczą na język bułgarski i w tamtym środowisku są bardziej znani.

W przypadku recepcji kluczowa okazała się jednak pozycja wydawcy, a dokładniej — kontekst powstania przekładów. Tłumaczenie poezji Gospodinowa powstało z potrzeby i determinacji tłumaczy i ukazało się jako wydawnictwo niemal butikowe. Książki nie da się nabyć przez Internet, nie można też znaleźć informacji na temat ewentualnej sprzedaży stacjonarnej¹¹.

Przekład *Sofia Berlin* natomiast powstał dzięki nominacji Dojnowa do nagrody Europejski Poeta Wolności. Warto przybliżyć w tym miejscu koncepcję

6 P. Dojnow, 2018: *Sofia Berlin*. H. Karpińska, D. Dobrew, D. Dobrew, W. Gałązka, tłum. Gdańsk, Instytut Kultury Miejskiej.

7 G. Gospodinow, 2018: *Koniec minotaurów*. K. Krumow, S. Płaczkowa, tłum. Łódź, Dom Literatury.

8 G. Gospodinow, 2009: *Powieść naturalna*. M. Hożewska-Todorow, tłum. Sejny, Wydawnictwo Pogranicze; G. Gospodinow, 2011: *I inne historie*. M. Pytlak, tłum. Sejny, Wydawnictwo Pogranicze.

9 Między innymi Międzynarodowego Festiwalu Opowiadania we Wrocławiu czy Festiwalu Conrada w Krakowie.

10 *Space opera. Opera w dwóch aktach i szesnastu scenach*. Muzyka: A. Nowak. Libretto: G. Gospodinow. Premiera: 14.03.2015, Teatr Wielki w Poznaniu.

11 Dzięki informacji przekazanej przez Kruma Krumowa wiem, że książka trafi do księgarń pod koniec 2019 roku.

samej nagrody, ma ona bowiem wpływ na powstanie tłumaczenia. Jak czytamy na stronie wydarzenia:

Nagroda Literacka Europejski Poeta Wolności to wyróżnienie szczególnie — ma ona za zadanie wspierać europejską poezję, tego szczególnie ważnego medium, choć często pomijanego w naszym świecie. W każdej edycji konkursu nominowanych jest siedem autorek i autorów z siedmiu europejskich państw. Co ważne, nominacje do finału zgłaszają tłumacze, którzy jednocześnie proponują swoją wizję przekładu danego twórcy¹².

Ergo: to tłumacze prezentują wybranych przez siebie twórców, następnie kapituła podejmuje decyzję o wyborze finalistów, których wiersze wydane zostają przed festiwalem przez gdański Instytut Kultury Miejskiej. Jest jeszcze jeden element, który należy odnotować. Kraje, z których mogą pochodzić nominowani poeci, są uprzednio losowane. Jak czytamy w regulaminie:

1. Każda edycja Nagrody trwa 2 lata i składa się z 10 etapów:

1.1. etap pierwszy — rok 0, marzec — losowanie państw, które wezmą udział w procedurze konkursowej, wyłaniającej laureata Nagrody,

1.2. etap drugi — rok 0, kwiecień—maj — Organizator zaprasza maksymalnie po 5 (pięciu) tłumaczy z każdego państwa do zgłaszania kandydatur zagranicznych oraz (w przypadku tomów polskich autorów), redakcje co najmniej 10 wydawnictw literackich/czasopism do zgłaszania polskich kandydatur,

1.3. etap trzeci — rok 0, wrzesień — zgłoszenie kandydatur do Nagrody; zgodnie z kryteriami przyjętymi w Regulaminie Nagrody; każdy zaproszony tłumacz może zgłosić jeden tom z właściwego dla swych zainteresowań państwa, a w przypadku książek polskich autorów każde zaproszone wydawnictwo literackie/czasopismo także może zgłosić tylko jeden tom;

1.4. etap czwarty — rok 0, październik—listopad — pierwsze posiedzenie Jury Nagrody i ogłoszenie nominacji do Nagrody¹³.

A zatem po wyłonieniu krajów, których literaccy przedstawiciele wezmą udział w konkursie, jury kontaktuje się z wybranymi tłumaczami i to spośród tych maksymalnie pięciu propozycji wybiera poetę do nominacji. Sama nominacja wiąże się z wydaniem całego tomiku poetyckiego w przekładzie na język polski¹⁴.

12 Dostępne w Internecie: <http://europejskipoetawolnosc.pl/o-nagrodzie/> [dostęp: 20.08.2019].

13 Dostępne w Internecie: http://europejskipoetawolnosc.pl/wp-content/uploads/2015/10/URM_2017_7_1092.pdf [dostęp: 20.08.2019].

14 Zgodnie z kolejnymi punktami Regulaminu: „1.5. etap piąty — rok 1, kwiecień — złożenie tłumaczeń książek na język polski w Biurze Nagrody; 1.6. etap szósty — rok 1,

Zasięg omawianych publikacji poetyckich w doskonały sposób obrazuje się aktorów pola literackiego oraz ich wpływ na samo pole. Żaden z podmiotów wydających tomy bułgarskich poetów w 2018 roku wydawnictwem *sensu stricto* nie jest. W obu przypadkach mamy do czynienia z samorządowymi instytucjami kultury, które w ramach działań związanych z promocją czytelnictwa publikują literaturę¹⁵. Dlatego kluczowy dla recepcji okazał się kontekst. Organizatorzy międzynarodowej nagrody literackiej Europejski Poeta Wolności oraz towarzyszącego jej festiwalu nie tylko dbają o promocję, lecz także inicjują spotkania i wywiady z nominowanymi¹⁶, zapewniają również omówienia krytyczne ich dzieł. Nagroda jest promowana za pośrednictwem kont w mediach społecznościowych oraz poświęconego jej kanału w serwisie YouTube, gdzie opublikowane zostały krytyczne omówienia nominowanych książek poetyckich. Twórczości Dojnowa dotyczyła także ponad dwudziestominutowa rozmowa prof. Piotra Śliwińskiego z dr. hab. Marcinem Jaworskim¹⁷. Recenzje tomiku ukazały się również w prasie drukowanej¹⁸ oraz w Internecie¹⁹. W tym sensie *Koniec minotaurów* można nazwać wydawnictwem „samodzielnym” i niemal niezauważonym. Wiersze Gospodinowa są wzmiankowane jedynie w dwóch miejscach. Zdjęcie jednego z utworów zamieścił na swoim profilu na portalu społecznościowym Facebook niszowy magazyn kulturalny „Stoner Polski”, zdjęcie innego wiersza opublikował w tym samym medium poeta Rafał Wawrzynczyk, a jeszcze inny wiersz znalazł się na platformie Twitter, na koncie Roberta Rutkowskiego związanego z Domem Literatury. Temu drugiemu posłużył on jako pretekst do konstatacji na temat gorszego traktowania poezji przez krytykę literacką. Wawrzynczyk pisze:

Nie było w 2018 lepszego przykładu na to, jak poślednie miejsce zajmuje poezja na mapie mentalnej środowiska czytelniczego. Mniej więcej równoległe z szeroko komentowaną *Fizyką smutku* Gospodinowa wyszedł *Koniec minotaurów*, obszerny wybór jego wierszy, o którym nie wspominał bodaj nikt i nigdzie²⁰.

maj—grudzień — publikacja przekładów tomów obcojęzycznych w serii: Europejski Poeta Wolności — Nominacje”. Zob. ibidem.

15 Faktem jest, iż łódzki Dom Literatury ma sporo regularnych projektów wydawniczych, spośród których najbardziej znany to czasopismo „Tygiel Kultury”.

16 Są to kolejne punkty Regulaminu (zob. pkt 1.7).

17 Dostępne w Internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=AACP-X4hvyE> [dostęp: 20.08.2019].

18 M. Sowiński, 2018: *Ironia i polityka*. „Tygodnik Powszechny”, nr 12 (dodatek).

19 K. Młynarska, 2018: *Sofia Berlin — Plamen Dojnow*. Portal Szuflada.net. Dostępne w Internecie: <http://szuflada.net/sofia-berlin-plamen-dojnow/> [dostęp: 20.08.2019].

20 Dostępne w Internecie: <https://www.facebook.com/Rafal.Wawrzynczyk/posts/984471891748967> [dostęp: 20.08.2019].

Poeta zupełnie pominął fakt roli wydawcy w promocji książki, jak również kwestię wagi pozycji wydawnictwa w polu literackim, co jeszcze lepiej obrazuje druga z proponowanych płaszczyzn analizy recepcji polskich przekładów literatury bułgarskiej w 2018 roku — płaszczyzna autorska. Jak słusznie bowiem zaznacza Wawrzyńczyk, w tym samym czasie nad Wisłą ukazała się również powieść Bułgara, której odbiór wśród polskich czytelników zdaje się bezprecedensowy.

Przekład *Fizyki smutku* został wydany w połowie września 2018 roku, ale cała machina promocyjna ruszyła na tyle wcześnie (i sprawnie), że do końca roku ukazało się dziewięć recenzji na blogach poświęconych literaturze, recenzja w programie „Czytelnia” na antenie radiowej Dwójki²¹ oraz wywiad z autorem w „Magazynie Świątecznym” „Gazety Wyborczej”²². Co więcej, książka została dostrzeżona w kilku zestawieniach²³, między innymi znalazła się wśród najlepszych zagranicznych książek roku 2018 według tygodnika „Polityka”²⁴. Na początku 2019 roku w kwartalniku „Książki. Magazyn do czytania” (a potem na stronie internetowej „Gazety Wyborczej”) ukazała się entuzjastyczna recenzja Krzysztofa Vargi, w której pisarz nazywa Gospodinowa „fenomenalnym Bułgarem” i przyznaje, że jego powieść czyta się „na jednym oddechu”²⁵. Co ciekawe, polski pisarz wskazuje na wspólnotę doświadczeń między Polakami i Bułgarami, a *Fizykę smutku* ogłasza powieścią „modelowo wręcz środkowoeuropejską”²⁶. Kolejną falę zainteresowania przyniosły nominacje do nagród. W maju 2019 roku tłumaczenie *Fizyki smutku* dostało nominację w kategorii przekład na język polski do Nagrody Literackiej Gdynia, w lipcu powieść znalazła się wśród półfinalistów Literackiej Nagrody Środkowoeuropejskiej Angelus²⁷. Podobnie jak w przypadku lauru Europejski Poeta Wolności, także te nagrody wiążą się z dodatkową promocją.

Osobną sferą funkcjonowania książki na polskim rynku czytelnicznym jest Instagram, gdzie w specjalnej kategorii, zwanej Bookstagramy, czytelnicy za

21 Audycja do odsłuchania w Internecie: <https://www.polskieradio.pl/8/2827/Artykul/2198502,Dwa-literackie-spojrzenia-na-Europe-SrodkowoWschodnia> [dostęp: 22.08.2019].

22 *Nasze dzieciństwo polegało na czekaniu. Z Georgim Gospodinowem rozmawia Michał Nogaś*, 2018. „Gazeta Wyborcza”, z 3—4 listopada, s. 18—19.

23 Między innymi subiektywne podsumowanie roku według Michała Nogaśa (*Nogaś na stronie*) oraz książka roku według jednego z najbardziej pozytywnych blogów literackich *Parapet Literacki*.

24 J. Sobolewska, 2018: *Książki-świat*. „Polityka”, nr 51/52 (3191), s. 114.

25 K. Varga, 2019: *Przedstawiam wam wielkiego Bułgara. Wschodni spleen. Czyli nasz*. „Książki. Magazyn do czytania”, nr 1/34.

26 Ibidem.

27 Tekst został ukończony zanim powieść otrzymała nagrodę Angelus.

pomocą zdjęć i haseł (tzw. hasztagów) wzajemnie polecają sobie lektury. W tym serwisie społecznościowym #fizykasmutku pojawia się 68 razy. Zdjęciom okładki (w różnych aranżacjach) towarzyszą cytaty z książki (w tym także ręcznie przepisywane) oraz krótkie opinie.

Podsumowując, zaznaczyć należy, że tomik *Koniec minotaurów* nie doczekał się żadnej recenzji, pojawił się trzy razy w formie krótkiej informacji lub zdjęcia na portalach społecznościowych Facebook oraz Tweeter. Informacje na temat *Fizyki smutku* natomiast zamieszczono w prasie drukowanej trzykrotnie (recenzja, wywiad z autorem, zestawienie książek roku), w piętnastu recenzjach i czterech zestawieniach na portalach i blogach poświęconych literaturze²⁸, w formie dwóch recenzji mówionych (YouTube)²⁹, w dwóch audycjach radiowych³⁰, w materiałach promocyjnych dwóch nagród literackich oraz na Instagramie.

Zestawienie obu wydanych w tym samym czasie książek Georgiego Gospodinowa doskonale pokazuje wagę aktorów pola literackiego. Wydawnictwo Literackie, którego nakładem ukazała się powieść Bułgara, ma zdecydowanie silniejszą pozycję na rynku niż łódzki Dom Literatury, ale też jako wydawnictwo komercyjne utrzymuje się ze sprzedaży książek, dlatego dba o ich promocję.

28 Recenzje dostępne w Internecie: <http://bookiecik.pl/w-labiryncie-zycia-fizyka-smutku-georgi-gospodinow/>; <http://melancholiacodziennosci.blogspot.com/2018/10/recenzja-fizyka-smutku-georgi-gospodinow.html#comment-form>; <http://www.mniejniz100slow.pl/powiesci/fizyka-smutku-georgi-gospodinow/>; <http://www.owcazksiadzka.pl/2018/11/georgi-gospodinow-fizyka-smutku.html>; <https://coczytamio.gladam.blogspot.com/2018/>; <https://www.wywrota.pl/ksiazka/60978-kilka-slow-na-temat-smutku-georgi-gospod.html>; <https://monweg.blogspot.com/2018/09/fizyka-smutku-georgi-gospodinow.html>; <https://dziennikiurzednicze.org/2018/12/29/georgi-gospodinow-fizyka-smutku-wydawnictwo-literackie-2018/>; <http://spacerwsrodslow.blogspot.com/2019/02/georgi-gospodinow-fizyka-smutku.html>; <https://www.speculatio.pl/fizyka-smutku/>; <http://lifestyllook.blogspot.com/2019/04/fizyka-smutku-georgi-gospodinow.html>; <http://www.zgodzinski.com/zosienka/wiadomosci/georgi-gospodinow-fizyka-smutku-usmiech-przez-lzy/>; <https://slovozaslovo.pl/index.php/2019/02/20/w-labiryncie-minotaura-georgi-gospodinow-fizyka-smutku/>; <https://pudelka-zapalek.pl/fizyka-smutku/>; <https://statekglupcow.pl/2019/05/12/fizyka-smutku-georgi-gospodinow/>. Książki roku 2018: <https://www.parapetliteracki.pl/podsumowanie-2018/>; <https://melancholiacodziennosci.blogspot.com/2019/01/najlepsze-powiesci-2018-roku-zdaniem.html?m=1>; <https://mikolajmarszycki.natemat.pl/259475.podsumowanie-2018-r-cz-v-ostatnia-literatura-zagraniczna>; <https://www.facebook.com/nogasnastronie/posts/2137643216285709/> [dostęp: 22.08.2019].

29 Kanały Madri oraz Vlog o książkach. Dostępne w Internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=3tjrsO7u3Xw> oraz <https://www.youtube.com/watch?v=EornHUGozaA&t=957s> [dostęp: 22.08.2019].

30 Poza wspomnianą audycją *Czytelnia* w programie drugim Polskiego Radia, książka została omówiona w *Poczytalnych* na antenie radia Tok.fm. Dostępne w Internecie: <https://audycje.tokfm.pl/podcast/O-Fizyce-smutku-Georgija-Gospodinowa/71763> [dostęp: 22.08.2019].

Drugim decydującym czynnikiem (podobnie jak w przypadku książki Płamena Dojnowa) są nominacje do nagród literackich oraz rozpoznawalność, jaką ze sobą noszą. W tym miejscu należy zaakcentować, że *Fizyka smutku* nie ukazałaby się w Polsce, gdyby nie inna nagroda. Chodzi o międzynarodową Nagrodę im. Jana Michalskiego, którą powieść została uhonorowana w 2016 roku. Warto przyjrzeć się temu faktowi, ponieważ odsłania on na wielu poziomach mechanizmy polityki przekładowej, a tym samym funkcjonowanie pola literatury tłumaczonej. Jak możemy przeczytać na stronie Fundacji Jana Michalskiego, nagroda przyznawana jest „corocznie autorowi wyróżniającego się dzieła literatury światowej. Oryginalność nagrody polega na jej wielokulturowym charakterze. Uhonorowani nią pisarze z całego świata dostaną tym samym szansę na zdobycie uznania na międzynarodowej scenie literackiej”³¹. Jury składa się z „wielojęzycznych pisarzy”³² (obecnie: Charles Dantzig, Jacek Dehnel, Alicia Giménez Bartlett, Andrey Kurkov i Shashi Tharoor) pod przewodnictwem Very Michalski-Hoffmann. Oznacza to, że zgłaszane książki muszą być napisane bądź przełożone na język znany wszystkim członkom jury, a zatem na jeden z tzw. języków wiodących. W przypadku utworu *Gospodinowa* były to: angielski, niemiecki oraz francuski. Otrzymanie przez bułgarskiego autora tej prestiżowej nagrody stało się niejako rekomendacją dla wydania powieści w języku polskim. Nie dziwi także wybór wydawnictwa, dokonany nie ze względu na bezsporną jakość dzieła, lecz na fakt powiązania Nagrody im. Jana Michalskiego z Wydawnictwem Literackim przez osobę Very Michalski-Hoffmann — założycielki nagrody, przewodniczącej jej kapituły oraz właścicielki krakowskiej oficyny.

Rok 2018 przyniósł jedynie trzy publikacje książkowe w przekładzie z języka bułgarskiego na polski, lecz zestawiając tę niewielką liczbę z latami poprzednimi, odnotować trzeba znaczący wzrost. W roku 2016 ukazała się bowiem tylko jedna książka poetycka, a w 2017 roku — jedna powieść. Co więcej, tom Płamena Dojnowa oraz utwór Georgiego Gospodinowa zostały zauważone przez najważniejszych aktorów pola literackiego — środowisko, nagrody oraz krytykę. Czy dwa tytuły wystarczą jednak, aby kapitał symboliczny bułgarskiej literatury faktycznie wzrósł, a następnie utrzymał swą wartość? Z pewnością nie. Nie ulega natomiast wątpliwości, że literatura bułgarska zaznaczyła w 2018 roku swą obecność na polu literatury tłumaczonej w Polsce, co przy wsparciu instytucjonalnym ze strony kultury wyjściowej ma szansę na dalszy rozwój.

31 Dostępne w Internecie: <http://www.fondation-janmichalski.com/pl/prix-jan-michalski/> [dostęp: 22.08.2019].

32 Ibidem.

Literatura

- Bourdieu P., 2007: *Reguły sztuki. Geneza i struktura pola literackiego*. A. Zawadzki, tłum. Kraków, Universitas.
- Jankowicz G. et al., 2014: *Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bourdieu. Raport z badań*. Kraków, Korporacja Ha!art.
- Młynarska K., 2018: *Sofia Berlin — Płamen Dojnow*. Portal Szufłada.net. Dostępne w Internecie: <http://szufłada.net/sofia-berlin-plamen-dojnow/> [dostęp: 20.08.2019].
- Nasze dzieciństwo polegało na czekaniu. Z Georgim Gospodinowem rozmawia Michał Nogaś*, 2018. „Gazeta Wyborcza”, z 3—4 listopada, s. 18—19.
- Pytlak M., 2015: *Na obrzeżach pola literackiego. Komentarz do Bibliografii przekładów literatury bułgarskiej w Polsce w 2014 roku*. „Przekłady Literatur Słowiańskich”, t. 6, cz. 2: *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (2014)*, s. 15—26.
- Sobolewska J., 2018: *Książki-świat*. „Polityka”, nr 51/52 (3191), s. 114.
- Sowiński M., 2018: *Ironia i polityka*. „Tygodnik Powszechny”, nr 12 (dodatek).
- Varga K., 2019: *Przedstawiam wam wielkiego Bułgara. Wschodni spleen. Czyli nasz*. „Książki. Magazyn do czytania”, nr 1/34.

Магдалена Питлак

Попълване на литературното поле

За промяна в рецепцията на българската литература в Полша

РЕЗЮМЕ | През 2018 г. в Полша, освен преводи на българската поезия в публикувани в списание „Poezja Dzisiaj“ („Поезия днес“), са издадени три книги: *София Берлин* на Пламен Дойнов, *Физика на тъгата* и *Краят на минотаврите* на Георги Господинов. Текстът се фокусира върху рецепцията на книгите, като се опитва да проследи нейната зависимост от агентите в литературното поле. Използвайки теорията на Пиер Бурдьо разглеждам публикуваните книги на две нива — жанровото (тъй като две от трите книги са поетически) и авторското (две книги са написани от един автор). Статията показва как позицията на издателството, наградите и критиката влияят върху мястото на отделните книги в литературното поле на преводната художествена литература в Полша.

КЛЮЧОВИ ДУМИ | превод, рецепция, литературно поле, българската литература в Полша

Magdalena Pytlak

The Filling of the Literary Field: On the Changing Reception of Bulgarian Literature in Poland

SUMMARY | Besides the publication of Polish translations of Bulgarian poetry in “Poezja Dzisiaj” (*Poetry Today*), 2018 also saw the translation into Polish of three Bulgarian novels: *Sofia Berlin* by Plamen Doynov, and, both by Georgi Gospodinov, *The Physics of Sorrow* and *The End of the Minotaurs*. This article text focuses on the reception of the books and attributes the qualities of this reception to agents in the literary field as theorized by Pierre Bourdieu. I examine published books on two levels — first, on the level of genre, since two of the three books are poetic; second, on the authorial level (two of the books having been written by the same author). The article shows how the authority of publishing houses, awards, and critics influences the position of individual books in the literary field of translated literature in Poland.

KEYWORDS | translation, literary reception, literary field, Bulgarian literature in Poland

MAGDALENA PYTLAK | dr, literaturoznawczyni, bułgarystka, adiunkt w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Jej zainteresowania naukowe obejmują współczesną literaturę i kulturę bułgarską oraz szeroko rozumianą translatologię. Autorka książki *Polifoniczność w przekładzie. O tym jak Polacy i Bułgarzy czytają „Biesy” Fiodora Dostojewskiego* (2013), licznych publikacji naukowych oraz tekstów popularnonaukowych. Tłumaczka literatury bułgarskiej na język polski.